

Grafikai vámszabadterület

A makói művésztelep kiállítása Szabadkán

Ha a makói grafikai alkotótelep földrajzilag kell meghatároznom, akkor megilleti a grafikai magyar fővárosa státus. Ha szakmailag, akkor már összetettebb az ügy. Vitathatatlan ugyanis, hogy a legrangosabb magyar grafikai fórum — alkotótelep. Az is nyilvánvaló, hogy a legfrissebb és legizgalmasabb kortárs törekvések gyűjtőhelye — olvashatóak a többi között Tóth Attilának a sorai abban a katalógusban, amely Szabadkán jelent meg, abból az alkalomból, hogy a képzőművészeti találkozó keretében megnyílt a grafikai művésztelep tízéves munkáját bemutató kiállítás. A jelentős eseményen maguk a kiállítók is részt vettek.

A szabadkai Képzőművészeti Találkozó kezdettől fogva kapcsolatot tart fenn Makóval (is), több vajdasági, de mindenekelőtt szabadkai művész, elsősorban grafikus vett részt a művésztelep munkájában. Az

alkotók számára Makó valóban fogalom, létforma és létélmény, sőt, több is ennél: a grafikai szabadgondolkodás „magyarországi szabad vámtérsége” — ahogyan képzőművész körökben megfogalmazódott. Nem csoda tehát, hogy minden évben szívesen térnek vissza az alkotók és nagy megtiszteltetés a számukra a meghívás.

Az elmúlt tíz esztendőben sokan alkottak a makói grafikai művésztelepen, s nem is adatott meg mindenkinek, hogy most reprezentálhasson. Még így is, hogy harmincan mutatkoznak be munkáikkal, sokan kénytelenek voltak tudomásul venni: majd más alkalommal mutatkoznak be. Kiváló alkotások, kitűnő válogatás és jól átgondolt, a fejlődési és logikai sorrendet követő elhelyezés jellemzi a makóiak szabadkai kiállítását, amely augusztus 31-ig tekinthető meg, naponta 9-től este 7 óráig.

Sz. J.

Három pár szemben

Kérdőszó nincsen

Fejem fölött szorul a hurok, mondta épp egy kolléga, amint a több ezer forintos fotóapparátot szemrevételezte. Hogy a fotózás is technikai „sport” lenne? Megegyik. Megegyik az ember szíve ilyenkor, azáltal is, hogy az írás kifinomult, s még a tompított vállfajához is elegendő és szükséges felvétel egyben a fehéren villogzó papíros, és egy fehér-től elütő penna, avagy közismertebb néven: plajbász.

De lehet ott bármily technika, ha az embernek nincs szeme. Vak fotós nincsen. Wim Wenders mondotta volt, hogy a kép igazabb, mint az írás, a beszéd. Jó ezt tudni, már csak azért is, mert többnyire igazságon valamely „nyelvi állítás” milyenségét értjük. Majd a szem is megtanul beszélni egyszer: „szembeszél”. Ennek meg is lennének az alapjai, hisz ha a buszon egy szó nélkül kapunk egy fülest izmóktól túlfűtött utitársunktól, egyből berzenkedni kezd igazságérzetünk. A helyzet esztétikai mutatványa meg a tűzpiros pofi lenne. Nos, mit látunk? Sorban:

Dezső Mihály fotón szinte finoman dühöngenek a betonépítmények. Jól látszik kettős, szinte naiv életük: a keménység, s benne a „mégis lerombolhatóság”. Az ember keze (agyszülésménye) által létrehozott életér ez, melynek hatósugarát az egymás mellé pakolt mozaikok határolják be, s egyben valami „szociós” háttérbe tárgulnak, annak ellenére, hogy egy fia embert nem látni itt. Az imént említett beton kettős természet, az önpusztítást is magában foglalja, nagyon áttételes, de magában. Aztán megjelennek az arok, akárha az iménti falak mögül lépnek elő, egy titkos, ismeretlen, de korabeli társaság tagjaként. Ami legjobban koncepciózus itt, az a szemük, a tekintetük. Különböző arok, de a szemek ugyanarról beszélnek, valami egészen egyszerű, és mégis megválaszolatlan kérdésről; kontra: valami egészen egyszerű rákérdezhetetlen válaszról: ilyen kérdőszó nincsen. Persze, a férfi és női szemekhez különbözőkép

pen nincs kérdőszó. Meg kell még különböztetni bal és jobb szemet, de ezt most hagyjuk, tekintettel az idő rövidségére.

Péntek László először a bozótosba invitál mindannyiunkat. A bozótos az egy jó hely, látványos — mondhatni a természet geometriai önképzőköre. A „lágymetria” lenne itt a pontos terminus, mert a vonalak „hajlásszöge” inkább simogat, mintsem horzsol. Ez bizony szép, jólesik. Van bennük valami otthonosság, szelíd és jámbor hivatás. Nem bonyolult, nem kusza a látvány, csupán tárgyában, innen azonban nem árt elvonatkoztatni. Aztán egy jókora ugrással az utca mutatja magát: szomorú vonalkód. A pusztulás csak sejteti, hogy emberi környezet, de az ember, mintha elsliszoznai akarna innen. Gyerünk!

Puskás János fotóin belső terek biztosítanak rögvést a mozdulatlanságról, arról, hogy nincs idő, a vonal, a görbe állandó, a sík fénytől övezve hajladozik, és csak a hullni készülő vakolat méri az időt. Nem a haladást látjuk, nem a fejlődést, annál inkább a változás sorsszerűségét. Az ember itt is közvetve jelenik meg. Egyrészt a „kamera” oldaláról, hogy mintegy szimulálja az Embert nyomait. Olyan jelek ezek a pusztító térben, akárha a nyomolvasó tájékozódna a többiek lábnyomából, elhullajtott hajcsomókból, leragott csontokból. Egy újabb sorban beköszönt a természet, a fák, felhők, az „üres levegő” életterével. Elemek, melyek elválaszthatatlanok, tónusuk, formájuk soha nem önmagukban beszél, hanem mindig a „társak” által. És egyben bizonyosságot hordoznak magukban: a felhők mozdulatlanságában is ott a hozzátársított mozgás, a fák éveszaki változásai, egyszóval, az ismétlődés bizonyosságot adó lehetősége bújik meg itt. Csak elő kell csalogatni.

A három fotóművész kiállítása még holnap, tehát július 13-ig megtekinthető a Bartók Béla Művelődési Központ Galériájában, naponta 10 és 18 óra között.

Podmaniczky Szilárd

Öttömös igazgatói lázban ég (4.)

„Mi nem olvastuk, mi volt a papíron”

Amikor Gyarmatiéktól tovább sétálok, még utolsó mondatait rágom az igazgatóhelyettesnek. Azt mondja, azért is sajnálja különösen, hogy az öttömösi iskola oktatási színvonala alacsony, mert a tárgyi feltételek arány jók, jobbak, mint a legtöbb városi iskolában, csak a nevelők többsége nem képes élni ezekkel a lehetőségekkel. Folytonos panaszáradat, a pénzhányra hivatkozások közepette, ifyet is ritkán hall az ember.

Az igazgatóhelyettes lakásától csupán pár méter az orvosi rendelő. Dr. Hegedűs Zoltán körzeti orvos mostanában megkeseredett ember. Először arról beszélgetünk: miért nem mert el őt tanács tag társával együtt a június végi tanácsülésre.

— Úgy másfél órával a tanácsülés előtt felhívott a tsz-irodából Dobó Jolán, közölte, hogy beszélni szeretne velem. Nemsokára át is jött, s elmesélte, választóim aláírtak egy ívet, amin az a szöveg szerepelt: alulírott választók azzal a kéressel fordulnak hozzá, hogy a délutáni tanácsülésen úgy képviseljem őket, hogy Utasi István megválasztott igazgató kinevezéséhez ne járuljak hozzá, halasszuk el a kinevezést az új önkormányzati rendszer megalakulása utáni időkre. Hozzáadték azt is: amennyiben a felkérésnek a tanács tag nem tesz eleget, visszahívást kezdeményezik. Tíz aláírás szerepelt az íven, akik közül hárommal közvetlenül az eset előtt találkoztam, s egy szót sem szóltak az ügyről. Ez tűnt nekem föl: ha elégedetlenek velem, miért

nem nekem szólnak? Rögtön konzultáltam tanács tag társaimmal, s azzal tisztában voltunk: kényszerhelyzetben vagyunk, hisz időnk sincs arra, hogy kontrolláljuk az íveket, amiket egyébként a többiek nem is láttak. A tanács tagok több mint felével konzultáltunk, s abban egyeztünk meg: kivizsgálattal a tanácselnökkel, jogszerűen jártak-e el a gyűjtők, hitelesek-e az aláírások. Ha legalább egy vagy két nappal a tanácsülés előtt megkapom azt a levelet — ami egyébként úgy kezdődik, hogy „tisztelt tanács tagunk”, s név szerint nekem szól —, akkor ellenőrizni tudom, valóban ezt akarják-e a választóim, s akkor elmentem volna a tanácsülésre, képviselem az ügyüket.

Nem a doktor ügye

Még arról beszélgetünk, választhatott volna más megoldást ez a hat ember, vagy sem, aztán előkerül az örök kérdés: miért e felbolydulás a faluban? Hegedűs doktor azt ecseteli, bárkivel beszél Utasi Istvánról, senkinek semmi konkrét baja nincs vele, esetleg egy halvány utalást tesznek arra, hogy a mássága, a falusi embertípustól eltérő életmódja zavarja a népet. S az orvos szerint most már a tömeghangulat is érvényesül: valahol, valakik elkezdtek Utasi és családja áztatását, s most már sokan hangoztatják, a másoktól hallottakat. Az Utasi-ellenes kampány a doktor szerint a tsz-irodából indult — s nemcsak az igazgatójelölt, hanem családja, rokonsága ellen is folyik.

Visszakanyarodunk az aláírások gyűjtéséhez, annak módszeréhez. Hegedűs doktor és felesége azt furcsállják, hogy gyűjthettek olyan pedagógusok is, akik az iskolában már letették a voksukat, s így nyilván elköteleztettek az egyik jelölttel szemben.

„Doktor úr, mi nem olvastuk el, mi volt azon a papíron, de mi nagyon tiszt-

lál itt öt pártatlan embert?” Később azt firtatjuk, mi lehet az oka e nagy felbolydulásnak. Utasi-ellenességnek. A Hegedűs házaspár egyöntetűen azt mondja: a tsz-vezetőség kampánya a dolgok mozgatója. „Az emberek hatvan százaléka tsz tag, érthető, ha tartanak a vezetéstől. Most alakulnak a földtörvények, várható, hogy

visszakapnak földeket az emberek. De nyilván nem mindegy, hogy hol, s hogy milyen földet. Ezzel a lehetőséggel keményen vissza lehet élni” — fogalmaz a doktor.

— Akiiket nehezebben lehet becsapni, a gyerekes családokhoz az én körzetemben nem mentek az aláírás gyűjtők — kapcsolódik a beszélgetésbe Illés Jánosné védőnő, aki ugyancsak tanács tag. — Főleg azokhoz a 70-80 évesekhez mentek, akik azt sem tudták, mit írtak alá. Tudja, mi az érdekes? Itt évtizedes ellentétek jöttek ki az emberekből. A konkrét eset, konkrét történet már nem is érdekes, csak a régi sérelmeket akarják sokan mondvasználni ügyggyel elővenni.

— Pedig nem ez volt a jellemző — szólal meg Hegedűs doktor. — Ezek az emberek összetartók, áldozatkészek. Én tudom, mert vöröskeresztes titkár is vagyok, s az örményországi földrengés, a romániai események idején azonnal gyűjtés indult, a rákszűró autóbuszra is komoly pénzt adtak össze az emberek, mégis ez a szerencsétlen eset így megosztotta a falut.

A tanár úr tekintélye

— Igen.

Ezzel köszönök el a rendelőben. Ismét csak pár lépés következő házigazdám lakása. Tihanyi István, noha a pedagógus alapszervezet MSZMP-titkára volt sokáig, a faluban nagy megbecsülésnek örvend. A régi, nagy tiszteletű falusi tanárok egyik utolsó „mohikánjának” tartják. Még korábbi titkár minőségében egyike volt azoknak, akik — Ács-Kovács Ernő kérésére — Öttömösre csábították Gyarmati Zoltánt, mint lehetséges igazgatóutódot. Tihanyi István azt is elmeséli: értesült már akkor Utasi István igazgatói ambícióiról is, de megmondta neki: „Pistikém, neked se gyakorlatod, se végzettséged, mit akarsz?”

— Eny amellet vagyok ma is, hogy egy képzett, gyakorlott ember legyen a vezető, aki felelősséget tud vállalni a 150 gyerekért, és az ott dolgozóért is. Végig azon voltam, hogy Gyarmati Zoltán legyen az igazgató, és ne Utasi István. Nem haragszom rá, egyszéruen alkalmatlannak tartom a feladatra — mondja a házigazda.

— S ezen vágya érvényesítése érdekében aláírásokat is gyűjtött, ugye?

(Folytatjuk.)

Balogh Tamás

*

A Fidesz szegedi választmányának tagjai döbbsenten és felháborodva olvasták a Délmagyarország tegnapi számában az öttömösi Fidesz-csoport vezetőjének, Dobó Jolánának antiszemita megnyilvánulásait. Ez a megnyilvánulás sérti az emberi méltóságot, az emberi jogokat, azokat az alapelveket, amelyre a Fidesz szellemisége épül. A Fidesz szegedi választmánya javasolni fogja a szervezet területi koordinációs tanácsának az ügy kivizsgálását, Dobó Jolán Fidesz-tagságának azonnali felfüggesztését, indokolt esetben a csoport feloszlását.

A Fidesz szegedi választmánya

Az értelmiség — ma

A Parlament munkájának elhúzódnása miatt megváltozott a TIT Nyári Egyetemének programja. A tegnapi 10-re tervezett, „Az értelmiség mai tennivalóiról” című kerekasztal-beszélgetés helyett három, későbbre meghirdetett előadást hallgathatták meg az érdeklődők. Először Basenyi Sándornak, a Társadalomtudományi Intézet adjunktusának „Értelmiség, Regionalitás. Önkormányzat”, majd Báhm Antalnak, az MTA Társadalomtudományi Intézetének főmunkatársának — ma délelőtt 9 órakor kezdődik. A helyszín ugyanaz, mint eddig: az MTA Biológiai Központjának (Újszeged, Odezsai körút 62.) klubhelyisége.

Önkormányzat. Kultúra”, végül Vadász Jánosnak, a Közgvyűteményi és Közművelődési Szakszervezet titkárának „Önkormányzat és kulturális érdekvédelem” című referátuma hangzott el.

A fentebb említett vita — melynek vezetője Kéri László, az MTA Társadalomtudományi Intézetének főmunkatársa — ma délelőtt 9 órakor kezdődik. A helyszín ugyanaz, mint eddig: az MTA Biológiai Központjának (Újszeged, Odezsai körút 62.) klubhelyisége.

Fiatalok, figyelmébe!

A Szabad Művészetek Klubja július 12-én, 19 órakor a Szegedi Ifjúsági Irodában tervezi megalkulását. Czómmel fogad minden fiatalot, aki vers- vagy prózaírással foglalkozik, érdeklődik a színjátszás, vagy a színházi rendezés iránt.

Az Ifjúsági Iroda július 15-én, 13 órakor autóbust indít az Illés-koncertre. Jelentkezés az Ifjúsági Irodában, naponta 14-től 19 óráig.

A Szegedi Ifjúsági Iroda olyan fiatalok jelentkezését várja, akik szívesen vállalnak rendezői feladatot a szegedi ifjúsági napok alatt. Jelentkezni az Ifjúsági Irodában lehet Terhes Andrásnál. A feladatok megbeszélése: július 18-án, 18 órakor az Ifjúsági Irodában (Deák Ferenc utca 28-30.). A telefon: 10-955, 10-124 és 10-771.